

Handläggare: Ariane Andersson
Telefon: 08-508 20 065

PÅ DEN ASSISTANSBERÄTTIGADES UPPDRAG

Svar på remiss från stadsledningskontoret

FÖRSLAG TILL BESLUT

Vantörs stadsdelsnämnd beslutar att återropa förvaltningens tjänstutlåtande daterat 2006-03-01 som svar på remissen ”På den assistansberättigades uppdrag”.

Monika Viklander
Stadsdelsdirektör

Margaretha Selin
Avdelningschef

SAMMANFATTNING

Stadsledningskontoret har remitterat stadsdelsnämnden ett betänkande som innehåller förslag om en förstärkning av tillsynen av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Förvaltningen välkomnar en utökad och starkare tillsyn av verksamheter för personlig assistens och är därför positiv till förslagen i betänkandet. Förvaltningen föreslår att nämnden återoppar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar till stadsledningskontoret.

ÄRENDETS BEREDNING

Ärendet har beretts inom äldre- och handikappomsorgen inklusive socialpsykiatrin.

BAKGRUND

Stadsledningskontoret har remitterat Assistanskommitténs delbetänkande (SOU 2005:100) ”På den assistansberättigades uppdrag” till stadsdelsnämnder i Bromma, Enskede-Årsta och Vantör. Remisstiden är till och med den 31 mars år 2006.

BETÄNKANDET SAMMANFATTAT

Regeringen tillkallade i juli år 2004 en parlamentarisk kommitté för att göra en bred översyn av personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och enligt lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS). Enligt direktiven skulle kommittén lämna ett delbetänkande till den 30 november 2005 och slutredovisa senast den 31 mars 2007.

Assistanskommittén har i sitt delbetänkande kartlagt vem som anordnar assistans och sett över formerna för tillsyn. Den assistansberättigade kan välja mellan att låta assistansen organiseras av sin kommun, ett kooperativ eller av en annan enskild verksamhet alternativt själv vara arbetsgivare för assistenter.

Utgångspunkten för dagens system är att den enskilde individen, som ansöker om och beviljas personlig assistans, ska ha så stort självbestämmande som möjligt över sin assistans. Det innebär att den grundläggande kontrollen över assistansen ska utövas av den assistansberättigade. När det gäller den offentliga tillsynen konstaterar Assistanskommittén att det råder oklarheter om huruvida enskilda assistansanordnares verksamhet omfattas av länsstyrelsernas och Socialstyrelsens tillsynsansvar. Kommittén lyfter också fram att personlig assistans spelar en ”blygsam roll” i den sociala tillsynen idag.

Assistanskommittén har också genomfört en enkät bland de assistansberättigade och drar utifrån denna bland annat slutsatsen att assistansen tycks fungera väl för de allra flesta. Men ”överlag har assistansberättigade minst att säga till om när de har assistans i kommunal regi”.

Assistanskommittén har också genomfört en enkät bland kommuner och enskilda assistansanordnare. Enligt Försäkringskassans regelverk ska det finnas ett skriftligt avtal mellan den assistansberättigade och anordnaren, för att assistansersättning ska betalas

ut. Men enligt enkätundersökningen har 40 procent av kommunerna avtal med alla eller flertalet assistansberättigade. Av de enskilda anordnarna hade 85 procent skriftligt avtal med assistansberättigade.

Ansvarskommittén bedömer att det behövs en tydligare och mer aktiv tillsyn av verksamheter med personlig assistans.

Ansvarskommittén föreslår bland annat därför följande.

- LASS kompletteras med ett stycke om att reglerna i LSS i tillämpliga delar också gäller vid personlig assistans för vilken det utgår assistansersättning. Vidare kompletteras och förtydligas LSS så att även Försäkringskassans ansvar för insatsen personlig assistans framgår.
- LSS preciseras så att det framgår att länsstyrelsernas tillsyn avser all verksamhet enligt denna lag. LSS kompletteras också med en bestämmelse som anger att länsstyrelserna ska främja samverkan mellan andra berörda myndigheter. LSS ändras så att det framgår att kommunerna inte har tillsyn över enskilda verksamheter med personlig assistans.
- Krav på skriftliga avtal, med särskild utformning och särskilt innehåll, mellan den person som är beviljad ersättning för personlig assistans och den anordnare som denne väljer införs i LSS. Socialstyrelsen får i uppdrag att bedöma det underlag som nu finns för att utveckla bedömningskriterier när det gäller måluppfyllelse vid personlig assistans och föreslå hur underlaget kan förbättras och hur bedömningskriterier på sikt kan utvecklas.
- LSS kompletteras med en bestämmelse om att också assistansanordnare måste ha tillstånd som är baserat på särskilda krav. Länsstyrelsen i det län där den assistansberättigade är bosatt ska bevilja tillståndet. En bestämmelse införs i LSS om att assistansberättigade som är arbetsgivare för sina assistenter ska vara skyldiga att anmäla sin verksamhet hos länsstyrelsen.
- Bestämmelser införs i LSS och LASS om att ersättning för personlig assistans endast får användas till kostnader för personlig assistans. Minst 85 procent av assistansersättningen ska användas till lönekostnader för personliga assistenter. Anordnare ska en gång per år redovisa lönekostnaderna för personliga assistenter kollektivt för samtliga assistansanvändare. Försäkringskassan ska få kontrollera riktigheten i de uppgifter om löneläget som assistansanordnarna redovisar.
- Assistansersättning ska betalas ut till den eller de anordnare som den assistansberättigade angivit till Försäkringskassan eller skrivit avtal med. Samtliga anordnare ska ha tillstånd med undantag för kommuner och assistansanordnare som är arbetsgivare för sina assistenter. Assistansersättning ska beviljas för längst ett år.

- Försäkringskassan ska få möjlighet att återkräva den del av assistansersättningen som anordnaren inte har använt till kostnader för personlig assistans. Om den assistansberättigade inte anger någon annan anordnare som betalningsmottagare ska Försäkringskassan få besluta att betala ut assistansersättning till den assistansberättigades kommun. Kommunerna ska få samma möjlighet som Försäkringskassan till återkrav och beslut om att betala ut ersättning till en annan anordnare än den som den assistansberättigade angivit.

Assistanskommittén bedömer att förslagen kommer att bidra till en bättre överblick och tydlighet för de assistansberättigade när det gäller utbudet av anordnare och hur de arbetar. Vidare menar kommittén att tydligheten i ansvaret ökar för assistansanordnaren. Slutligen framhålls att för stat och kommuner leder förslagen till nya möjligheter att säkerställa att assistansersättning används till personlig assistans av god kvalitet. Kommittén föreslår resursförstärkning för länsstyrelsernas löpande tillsyn samt för vissa uppdrag till Socialstyrelsen.

STADSDELSFÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Vantörs stadsdelsförvaltning välkomnar en förbättring av kontrollen av den personliga assistansen; det kan gynna såväl brukare som anordnare av assistans. Enligt förvaltningens mening finns det ett behov av mer tillsyn av denna verksamhet och av bättre verktyg för att komma tillrätta med eventuella funna brister.

Förvaltningen anser att det är bra att staten har ett samlat ansvar för tillsynen och att länsstyrelsens ansvar för tillsynen förtydligas. Det är angeläget med en tydlig och stark tillsyn av denna verksamhet där såväl assistentberättigad som assistent kan befinna sig i ett utsatt position. Förvaltningen ser också positivt på att kontrollmöjligheten stärks genom krav på att assistansanordnare ska ha tillstånd för verksamheten. Detta står i överensstämmelse med regleringen av annan vård- och omsorgsverksamhet.

En del av förslagen som assistanskommittén lämnar får anses vara tämligen detaljerade och ingripande, till exempel vad gäller kraven på vad avtalet ska innehålla och på hur ersättningen ska användas. Förvaltningen sluter redan idag avtal med nytillkomna assistentberättigade. Däremot innebär förslagen ökade krav, och därmed en större arbetsinsats, för förvaltningen när det gäller att sluta avtal med *samtliga* assistentberättigade och att redovisa hur ersättningen används. Även om det i nuläget är svårt att i timmar uppskatta hur pass omfattande den extra arbetsinsatsen kommer att bli bedömer förvaltningen att den står i rimlig proportion till de positiva effekter den kan ge.

Utredningen lyfter fram att brukare inom kommunal regi har mindre valmöjligheter och bestämmanderätt jämfört med övriga brukare. Enligt förvaltningens erfarenhet är skillnaderna överlag stora mellan den brukargrupp som får assistens i kommunal regi och den grupp som väljer annan utförare. Brukarna som har assistens i kommunal regi har generellt sett ett mer omfattande behov av insatser och har svårare att kommunicera

eventuella önskemål. Förvaltningen erbjuder de assistansberättigade delaktighet från utformning av annons om personlig assistens, via rekrytering och schemaläggning, till när insatsen ges. Ambitionen ska självklart vara att erbjuda alla delaktighet och inflytande; däremot kan jämförelser mellan hur de två grupperna upplever sin delaktighet bli missvisande på grund av de skilda förutsättningarna som grupperna har.

Förvaltningen föreslår nämnden att återoppar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar till stadsledningskontoret på remissen om ”På den assistansberättigades uppdrag”.

BILAGOR

1. Angående remissen ”På den assistansberättigades uppdrag” (Sammanfattning av delbetänkandet. Hela betänkandet På den assistansberättigades uppdrag SOU 2005:100 finns hos nämndsekreteraren och går att hämta via Regeringskansliets webbplats.)